

Er beteckning: KN2025/01872.

Klimat- och näringslivsdepartementet

Yttrande från Kärnkraftskommunernas Samarbetsorgan (KSO) över PM "Ny kärnkraft i Sverige – fler möjliga platser vid kusten".

Kärnkraftskommunernas Samarbetsorgan (KSO) har beretts möjlighet att lämna synpunkter på rubricerade remiss. Remissvaren ska vara inlämnade till Klimat- och näringslivsdepartementet senast den 15 december 2025.

KSO:s medlemskommuner är Nyköping, Oskarshamn, Varberg och Östhammar. De tre sistnämnda är värdkommuner för kärntekniska anläggningar samt anläggningar för kärnavfall i operativ drift. I dessa kommuner finns även lokala säkerhetsnämnder som är nämndmyndigheter under regeringen. KSO lämnar stöd och service till medlemskommunerna och de lokala säkerhetsnämnderna.

1. KSO:s samlade bedömning på förslagen i promemorian

Kärnkraftskommunerna vill inledningsvis i likhet med tidigare yttranden påtala att lokala förutsättningar krävs för att kunna genomföra energipolitiken. Därför vill KSO understryka och framhålla att förutsättningar och tidigare erfarenheter visar att etableringen av kärntekniska anläggningar på andra platser än redan befintliga ger vid handen att dessa processer kommer att ta lång tid. Om ambitionen är att inom rimlig tid få till stånd en utbyggnad av kärnkraften torde den snabbaste vägen vara att skapa förutsägbara, legala och ekonomiska förutsättningar på redan existerande platser för kärnkraftsproduktion. På dessa platser finns också kompetens och kunskap, såväl hos anläggningsägare som allmänhet och förtroendevalda. Med tanke på det stora och akuta behov av fossilfri energi som Sverige står inför, förefaller det som mer optimalt att bygga ny kärnkraft på orter där den lokala acceptansen redan finns och där det också finns en etablerad dialog mellan kommunala företrädare och företagsledningen hos anläggningsägarna samt mark- och planförutsättningar och infrastruktur som möjliggör en etablering inom angivna tidsramar i regeringens "Färdplan för ny kärnkraft i Sverige".

När det gäller föreliggande promemoria ser Kärnkraftskommunerna både möjligheter och utmaningar i de föreslagna ändringarna i lagstiftningen. Att ta bort generella förbud mot kärntekniska anläggningar i vissa kuststräckor skapar mer flexibla förutsättningar för den nationella energiomställningen. Samtidigt innebär förslagen ökade krav på lokal planering, miljöprövning och beredskap. KSO välkomnar att varje lokalisering även fortsättningsvis kommer att provas individuellt och omfattande enligt miljöbalken, i synnerhet med avseende på riksintressen, säkerhet och lokal påverkan.

KSO bedömer att förslagen kan stärka Sveriges långsiktiga tillgång till fossilfri el och skapa förutsättningar för elektrifiering av industri och transporter. Möjligheterna till etablering på fler platser kan bidra till regional utveckling och nya arbetstillfällen.

Samtidigt kan de lokala konsekvenserna bli betydande, särskilt i kustnära lägen med höga natur- och kulturvärden. Kommunernas ansvar för planering, beredskap, miljöprövning och samhällsservice kan då öka väsentligt. KSO menar därför att det finns behov av tydligare statlig vägledning, förstärkt samordning och resurser för att hantera ett eventuellt ökat tryck på plan- och tillståndprocesserna.

KSO är positiv till att lagstiftningen moderniseras och att prövningsmöjligheterna utökas, men understryker att etablering av kärntekniska anläggningar måste ske med stor hänsyn till miljö, säkerhet, lokalsamhälle och långsiktig hållbarhet. KSO menar att kommunernas roll i processen behöver förtydligas och stärkas. Staten bör säkerställa resurser, kompetensstöd och tydlig vägledning till berörda kommuner. Lokala konsekvenser måste vägas in lika noggrant som nationella nyttor vid varje prövning.

2. Övriga synpunkter på förslagen.

Kärnkraftskommunerna vill i övrigt framhålla följande synpunkter på förslagen i promemorian.

2.1 Konsekvenser för kommunerna

Av promemorian framgår att förslagen inte ska påverka berörda kommuners möjlighet till deltagande och inflytande i de tillståndsförfaranden som är en förutsättning för etablering av kärntekniska anläggningar och bedöms därmed inte heller få några konsekvenser för det kommunala självstyret, vilket KSO ser som fundamentalt och principiellt viktigt.

KSO konstaterar att förslagen i promemorian innebär att fler kommuner kan beröras, vilket medför både möjligheter och krav.

KSO vill peka på vissa möjligheter för berörda kommuner såsom: nya arbetstillfällen och ökade skatteintäkter, utveckling av lokal infrastruktur och stärkta förutsättningar för näringslivsetableringar samt lokalt tillgänglig el- och eventuell vätgasproduktion kan främja lokal industriell tillväxt.

Samtidigt ser KSO ökade krav och risker för berörda kommuner såsom: ökade uppgifter inom fysisk planering, bygglov, miljöprövning och tillsyn, behov av förstärkt krisberedskap och kompetens inom strålskydd, ökade krav på kommunal service, såsom bostäder, skolverksamhet och förskolor vid ökad inflyttning och risk för målkonflikter gentemot befintliga utvecklingsstrategier och markanvändningsintressen.

KSO efterlyser en statlig modell för ekonomiskt, kompetensmässigt och organisatoriskt stöd till kommuner som berörs i sammanhanget.

2.2 Konsekvenser för riksintressen, natur- och kulturvärden

Av promemorian framgår att det alltid kommer att krävas en prövning i det enskilda fallet. Därmed kommer det även i fortsättningen att krävas en prövning enligt hushållningsbestämmelserna i 3 och 4 kapitlet Miljöbalken för att en kärnteknisk anläggning ska få komma till stånd. Det innebär bl.a. att det även fortsättningsvis kommer finnas krav på att etableringen av en kärnteknisk anläggning måste ske på ett sätt som inte påtagligt skadar områdenas natur- och kulturvärden. Konsekvenserna för riksintressesystemet bedöms mot den bakgrunden vara begränsade. KSO menar att det är angeläget att riksintressesystemet även fortsättningsvis ger ett starkt skydd. KSO menar också att modern reaktorteknik till viss del kan innebära minskade markanspråk och intrång jämfört med äldre anläggningar. Samtidigt visar pågående Vattenfallstudie vid Ringhals på betydande behov av tillräckliga ytor. Vidare kan en mer flexibel lagstiftning eventuellt underlätta avvägningar mellan allmänna intressen på ett ändamålsenligt sätt.

Å andra sidan ser KSO även vissa utmaningar i sammanhanget. De kustavsnitt som nu öppnas för prövning omfattar ofta mycket höga natur- och kulturvärden som riskerar att påverkas. Även om den nationella effekten beskrivs som begränsad kan lokala konsekvenser för friluftsliv, rekreation och landskapsbild bli betydande. KSO anser därför att staten bör ta fram en vägledning för hur konflikter mellan riksintressen och kärntekniska etableringar bör hanteras.

2.3 Miljö, klimat och människors hälsa

Av promemorian framgår att de föreslagna ändringarna i sig inte har någon direkt påverkan på miljön, klimatet eller människors hälsa eftersom det alltid kommer att krävas en prövning i det enskilda fallet inför en etablering av en kärnteknisk anläggning. KSO vill ändå understryka vikten av att miljö- och hälsokonsekvenser prövas i varje enskilt fall och vill därför lyfta följande aspekter:

- Kärnkraften kan bidra till minskade klimatutsläpp genom stabil fossilfri elproduktion.
- Möjligheter till lokal värme- och vätgasproduktion kan stärka hållbar industriell utveckling.
- Lokalt producerad el kan minska behovet av långväga överföring av el.
- Stora mark- och vattenrelaterade ingrepp kan påverka miljö och närboende under både byggtid och drift.
- Biologisk mångfald kan påverkas negativt genom intrång, transporter och utsläpp av kylvatten.
- Avfallshantering för nya reaktortekniker kräver långsiktig planering och tydliga ansvarsförhållanden.

KSO vill betona behovet av heltäckande miljökonsekvensbeskrivningar som inkluderar samlade effekter.

2.4 Konsekvenser för myndigheter

KSO delar bedömningen att belastningen på Strålsäkerhetsmyndigheten, mark- och miljödomstolar, länsstyrelser och Svenska Kraftnät kommer att öka. Regeringen behöver säkerställa att resurser och kompetens i berörda myndigheter förstärks i tid för att undvika utdragna handläggningstider som kan påverka både kommuner och sökande.

KÄRNKRAFTSKOMMUNERNAS SAMARBETSORGAN

Andreas Erlandsson
Ordförande

David Sandrén
Vice ordförande

Ted Lindquist
Samordnare/e.u.